

**YURTDIŞINDA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
SORUNLAR, YAKLAŞIMLAR****Hüsna KAVAKLIÇEŞME***

Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü tarafından düzenlenen ve 2011 yılı bilimsel etkinlikleri arasında yer alan “Yurtdışında Türkçe Öğretimi-Sorunlar-Yaklaşımlar” adlı panel, Doç. Dr. Muharrem Daşdemir’in yönetiminde, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Terzi, Yrd. Doç. Dr. Sait Uylaş, ve Yrd. Doç. Dr. Recai Kızıltunç’un katılımlarıyla Atatürk Üniversitesi Kültür Merkezi’nde gerçekleştirildi.

Yurtdışında Türkçe öğretiminde karşılaşılan problemlerin ele alınarak tartışıldığı panelde ilk olarak panel yöneticisi Doç. Dr. Muharrem Daşdemir, açılış konuşmasını yaptı ve ardından “Yabancı Dil Öğrenmenin Dil Bilimsel Temelleri” başlıklı bildirisini sundu. Bir kişinin anadilini öğrenirken geçirdiği sürecin ikinci bir dil öğreniminde de model teşkil ettiğini belirten Daşdemir, bu süreçte dil öğrenimine etki eden faktörleri dile getirdi. Daşdemir’e göre dil öğrenimine etki eden faktörlerden ilki söz konusu dilin öğrenilmesine duyulan ‘ihtiyaç’tır. Çünkü ihtiyaç, öğrenme sürecinde önemli bir etken olan motivasyonu doğurmaktadır. İkinci faktör ‘durum ve yaşantısal gerçeklik’tir. Bu faktör, bir dilin kalıcı olarak öğrenilmesinde önemli bir yer teşkil eder. Üçüncü faktör ise, ‘konuşma dilinin önceliği’dir. Konuşma dili, iki duyu organına, göze ve kulağa birlikte hitap etmekte ve bu sayede edinilen dilsel unsurlar daha kalıcı olmaktadır. Dördüncü faktörün ‘tekrar sıklığı ve birikim’ olduğunu vurgulayan Daşdemir, dil öğrenimi esnasında, öğrenilenlerin kalıcı olmasını dille sürekli ilgilenmeye bağlıyor. Böylece dilde yeni birikimler kazanılarak ‘cümle seviyesinde öğrenme’nin gerçekleştirilebileceğini savunuyor.

Çeşitli ülkelerde Türkçe okutmanlığı yapmış olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet Terzi ise bu ülkelerde edindiği tecrübelerini dinleyicilerle paylaştı. Terzi’ye göre yabancı bir dil öğrenme sürecinde büyük emekler sarf edilmekte fakat bu

---

* Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, husna_kavakli@hotmail.com

çalılara rağmen sonuç yeterli olmamaktadır. Çünkü yabancı bir dil öğrenirken veya öğretilirken söz konusu dilin gramerini temel alan kitaplar kullanılmaktadır. Bu yanlış yöntemle kişiler ne öğrenmek istedikleri dilde konuşulanları anlayabilmekte ne de kendilerini rahatça ifade edebilmektedirler. Ayrıca yabancı ülkelerde dil öğreniminde karşılaşılan sıkıntılardan biri de Türkçe hazırlık kitaplarında gereksiz bilgilere yer verilmesi ve günlük hayatta kullanılan sözcüklere değinilmemesidir. Bu durum öğrencilerde Türkçe sözcük hazinesinin gelişmemesine ve Türkçe algılama-cevap verme alışkanlığının oluşmamasına neden olmaktadır.

Terzi'nin ardından söz alan Yrd. Doç. Dr. Sait Uylaş, Araplara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlara değinerek bu konuda baş gösteren problemleri morfoloji, sentaks, semantik ve fonetik açılarından değerlendirdi. Uylaş, 'morfoloji' başlığı altında Türkçe ile Arapça arasındaki morfolojik farklılıkları edat ve yapım ekleri çerçevesinde ele aldı. 'Sentaks' konusunda iki dil arasındaki öge dizilişini değerlendiren, 'Semantik' ile ilgili olarak Arapçadan Türkçeye geçen kelimelerdeki anlam kaymalarına dikkat çeken Uylaş, son olarak 'fonetik' meselesinde ise Türkçe ve Arapçayı konuşanların gırtlak yapılarının farklı olması sebebiyle ortaya çıkan ses özelliklerine değindi.

Son konuşmacı Yrd. Doç. Dr. Recai Kızıltunç, "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Eğitim-Öğretim Teknolojileri ve Materyal Unsurlar" başlıklı bildirisini dinleyicilerle paylaştı. Kızıltunç, ilk olarak eğitim-öğretim teknolojisinin ve öğretim materyalinin ne anlama geldiğini açıkladı ve sözlerine bu materyalin öğretim ortamındaki işlevlerinden bahsederek devam etti. Kızıltunç'a göre materyal, öğretim ortamında büyük bir önem arz eder. O halde materyalin tasarlanması ve hazırlanması aşamasında sosyal kimlik ve gruplara, sosyal etkileşime, inanç ve davranışlara, sosyal ve politik kurumlara, yaşam döngüsüne, ulusal tarih ve coğrafi konuma azami ölçüde dikkat edilmesi gerekir. Kızıltunç, öğrenmede materyalin önemi hakkındaki görüşlerini bu şekilde belirttikten sonra Türk dilinin yabancılara öğretilmesi hususunda elde ettiği bulguları da dile getirdi. Kızıltunç "Türkçeye duyulan ilgi, bu alanda öğrenci sayısının artmasına neden olmakta ve bu sıkıntı öğrencilerle ilgilenme imkânını ortadan kaldırmaktadır. Oysa dil öğretimi, bilgisayar destekli laboratuvar ortamlarında öğrencilerle birebir ilgilenmeyi zorunlu kılmaktadır. Uygulanan program ya da müfredat da mutlaka dil öğretimine uygun olmalıdır. Öğretim elemanı temin etme tek elden yürütülmeli ve böylelikle farklı uygulamalar ortadan kaldırılmalıdır" şeklindeki önerileriyle konuşmasını sonlandırdı.